

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrť leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravništvu v stolnem
farovžu.

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. — Za oznanila
se plačuje od navadne
vrstice, če se natisne
enkrat, 8 kr., dvakrat
12 kr., trikrat 16 kr.,
in vsakokrat za kolek-
30 kr.

P. n. gg. naročnikom, ki so se pozneje
naročili, ne moremo s prvo številko „Gosp.“ po-
streči, ker je ves natis, čeravno smo nad pol-
drugo stotino listov več kakor navadno od-
tisnoti dali, pošel za tiste, ki so se pred in brž
po novem letu oglasili. — Silno bi nam vstregli
nekteri prejšnji naročniki, kterim ste se dve
prvi številki, drugim še tudi tretja, poslale, ki
naročnine še niso ponovili, ko bi nam vsaj dve
prvi številki nazaj poslali, če ne mislijo na-
ročniki ostati.

Opravništvo.

Zakaj so národi nezadovoljni?

III.

Tretji uzrok nezadovoljnosti národov je po-
jemanje blagostanja na kmetih. Kaj je
tega krivo? Odgovorimo odkritosrčno: Nekaj so
krivi previsoki davki, nekaj pa — vsaj v
premnogih krajih — ljudje sami.

Da so davki previsoki, tega zdaj — vsaj v
besedah — tudi liberalci več ne tajijo. Od leta
1848 so davki trikrat večji postali. Od tega
časa so se začele vojne priklade, in čeravno
so boji petihnuli, ostale so vendar priklade v dav-
karskih bukvicah. — Pravica ni dandanes
več sveta, torej segajo tudi države po tujem blagu
— glej Nemčijo in Italijo! Kdor pa drugim kri-
vico dela, je vedno v strahu, da se mu krivica
povrne; torej so evropske države — ker druga
drugi več ne zaupa — velike kasarne postale, v
kterih vse mrgoli dobro oborožanih vojakov. To
so pa drage, silno drage stvari, ktere morajo
davkoplačevalci trpeti, vrh tega še pa najboljše
delalne moči državam za vojaštvo prepuščati, kar
se pri kmetijstvu krvavo občuti. Če torej tudi
boja ni, ostanejo vendar vojne priklade, ker
gospoduje na svetu krivica, ktera ljudem miru
ne dá.

Od leta do leta moramo tudi „avtonomijo“
dražje plačevati. Imamo deželnih, dvojnih okrajnih
in srenjskih priklad. Ker pa ne morejo ne okraji,
in tudi premnoge srenje ob svojem vsega opraviti,
kar jim „avtonomija“ izroča, moledvajo pri dež.
odboru, da jim pomaga. Ta jim denar posoja,
potem pa, ko posojila nazaj dobiti ne more, da-
ruje, kar je bil posodil. Deželnemu odboru pa
ne nosi petakov in desetakov sv. Miklavž; torej
morajo dež. priklade tem večje biti, čem manj so
okraji in srenje vsemu kos. Tako se jemlje iz
enega žepa, da se daje v drugega, kmet pa —
ne zmore več, kar se od njega tirja. To spričujejo
vsak teden dolge vrste eksekutivnih licitacij
po vseh, posebno pa še po slovenskih krajih.

Če še kteri posestnik vsako leto iz prodanih
pridelkov za davke denarja polovi, je vendar tudi
pri teh še boljših posestnikih velika nesreča to,
da si ne morejo ničesar prihraniti. Če se pa
nič ne prihrani, se tudi kmetijstvo zboljšati ne
more, ampak postaja vedno slabše, ter nam žuga
propad vsega kmečkega stanú. Pojdi po lepi šta-
jerski deželi, posebno kjer so vinski kraji, in šte-
j kmete, koliko jih še najdeš na svojih pesestvih!
Namesto njih najdeš zdaj posestnikov iz Dunaja,
Gradea, Maribora, Ptuja itd. Vsi so si nakupili
kmečka posestva po eksekutivni licitaciji. Ves ka-
pital leze v mesta. Drugi, ki so se naveličali no-
vega robstva, prodajajo sami svoja posestva, ter
se pomikajo v mesta, da lažje živé in se jim ni
treba več vkvarjati s županstvom, z okrajnim za-
stopom, s pôsli in težaki.

Pa tudi za to se ni skrbelo, da bi se pri-
delki zboljšali in prihodki kmetovalcem povi-
šali. Štajerski Slovenci nimamo slovenske kme-
tijske šole, graška nemška kmet. družba pa
menda misli, da se bodo čudeži v kmetijstvu go-
dili, če izdaje nemšk kmetijski list in pošlje vsake
kvatre kakega nemškega potnega učitelja med
Slovence.

Reči se mora, da od one dobe, odkar si ljudstvo v razne zборе in zastope neprenehoma zastopnike voli, vse rakovo pot gre, samo številke v davkarskih bukvicah napredujejo. Praktični in v tem oziru modri poslanec g. Lohninger je v 7. seji d. zbora, ko je šlo za povišanje profesor-skih plač v srednjih šolah, tako-le govoril: „S po-višanjem plač ima naš dež. zbor dokaj opravi-ti. Od leta do leta delamo na to, da se stanje uradnikom in profesorjem zboljša. Sklicuje se de-loma na to, da je vse dražje postalo. Začeli smo torej z draginjsko priklado. Pred nami je država to storila, mi smo šli za njo. Država se je deloma s tem izgovarjala, da je mnogo deželnih urad-nikov, ki so bolje plačani kakor državni, treba torej uravnjanja. Mi smo državo pesnemali, češ, da ne smemo slabeje plačevati kot država. Mi pa še za stopinjo dalje stopimo, češ, da prav dobrih moči pridobimo, moramo še več plačati kakor država! Pride zopet država in reče: Dežela več plačuje kot država, torej mora država povišati plače. In tako se vedno svet suče v tem kolobaru, nikdar se pa ne vpraša, ali se množijo tudi dohodki tistih, ki davke plačujejo? ... Vest nam brani dalje iti; davkarske bukvice bodo ljudstvo slednjič podučile, je li prava pot, po kateri mahamo?“

Te skoz in skoz resnične besede nam pove-dajo vse: Ne vpraša se, kako davke znižati, ampak nakladajo se vedno novi in večji! Ljudstvo vzdihuje, je nezadovoljno, in preseda mu že vsaka volitev, češ, kaj bomo volili, saj je vedno slabeje in ne boljše! —

Toda pešanje blagostanja ne prihaja edino le od previsokih davkov. Žalibog moramo reči, da si v mnogih krajih ljudje sami še večjih davkov nakladajo kakor so oni v dačnih bukvicah. Ti davki pa izvirajo iz zapravljalivosti in giz-dosti. — Pojdi ob nedeljah in praznikih po vaseh, trgih in mestih, in našel boš vse kerčme nadevane ljudi, ki se zalivajo z vinom kakor da bi voda bila. Če je kje božja pot bila ali sejem, srečavaš na cesti vinjenih obojega spôla, da se z vozom komaj izogibaš. — Tako gre goldinar za goldinar-jem po nepotrebi skoz grlo, in potem se ve da pomanjkuje gotovega denarja za „nesrečno štibro“, in če pritisne davkarski birič, gre kmetija na boben.

Drug, enako hud vzrok da nam péša bla-gostanje, je gizdost. Skoro povsod se je po-štena národna obleka domačega pridelka v kraj vrgla in izbrala nova, po najnovejši modi prikro-jena in silno draga iz štacun. Lišp je v mnogih krajih tolik, da mladi ljudje po 30—50 gld. in še več vsako leto za novo gizdavo obleko potrošijo. Tako se mladi-zarod navadi dragocene gizdosti, si nič ne prihrani, torej se s praznimi rokami ženit gre, in oča mora krvavo trpeti, da zaprav-ljivega sina alj zapravljlivo, gizdavo hčer s po-trebnim preskrbi, kar pa tem manj tekne, ker so

mladi razvajeni in — previsoko letajo. Tako je novo gospodarstvo že v začetku spodjedeno in pride tem preje na kant, če je — kar se mnogo-krat godi — bratom in sestram preveč sporo-čeno bilo.

To so pglavitni vzroki, zakaj da nam bla-gostanje na kmetih čedalje bolj peša. Vse to nas pa tudi glasno opominja, misliti na sredstva, kako da se reši, kar se rešiti dá. O tem pa spre-govorimo vprihodnjič.

Štajerski dež. zbor.

IX. Seja 17. dec. 1873.

Ta seja bila je tako žalostna za nas štajer-ske Slovence, da jo moramo kot mrtvaško nazna-nilo v črni obrobek djati.

Vlada je namreč predlagala prememb o postave, dane za realke dné 8. jan. 1870 v tem smislu, da se mora vsak učenec fran-coskega jezika učiti, vrh tega pa še enega, ki ga odločijo stariši ali oskrbniki učencevi, bodi si angleškega ali slovenskega. — V osnovi štajerskih realk je za francoščino odločenih 27 ur po vseh 7 razredih, za slovenski jezik pa le 8 ur, po 2 na teden, in to le v spodnjih 4 raz-redih; angleški jezik je v gornjih razredih. Ker §. 11. določno ni povedal, katerega jezika da se učenci morajo učiti, jih je — po besedah Wretschkovega poročila — vsako leto nekaj, in sicer ne samo slovenskih, marveč tudi nemških učencev bilo, ki so si v gornjih razredih namesto francoščine slovenski jezik izvolili za učni predmet. — Ker je učni jezik itak povsod nemški, kar je po našem trdnem prepričanju največa napaka za slov. učence, moramo naravnoč izreči, da je predlagana postava slovenščini bolj na korist, nego na škodo, kajti slovenski stariši in skrbniki bodo vendar toliko sprevidnosti imeli, da učencem stokrat več koristi, ako se sloven-skega, kakor pa angleškega jezika učé, in to sprevidijo tudi Nemci sami, kakor je poročevalec povdarjal. Kakor tedaj stvari stojé, je edino le obžalovati, da ni slovenščina obligatna tvarina po vseh 7 razredih.

Postava torej sama ob sebi — ker do slo-venškega učnega jezika ne moremo priti — še ni tako huda, dasi je enostranska; hujše je pa to, kako da Nemci in nemčurji o nas sodijo, kajti nam to vse upanje pobija, da bi kedaj do popolne národne pravice prišli. Slov. poslanci: dr. Domin-kuš, dr. Srncec in dr. Vošnjak so storili svojo dol-žnost, da so kazali na enostranost določbe zastran slov. jezika, s katerim se — po besedah g. dra. Dominkuša — vedno dela, kakor da je ubog „nebodigatreba“. Da ni nobeden slov. poslanec govoril o potrebi slovenskega kot učnega jezika pri slovenskih učencih, ampak so povdar-

jali le to, da bi naj obligaten predmet bil, se ne more grajati, kajti tirjatev popolne narodne pravice vzbuja le smeh ali roganje pri večini graške zbornice. Želeli bi pa bili, ko bi bil eden ali drugi naših poslancev prestregel obče znane, jalone ugovore od nemške strani, alj ko bi bil vsaj eden se oglašil potem, ko so naši zagrizeni nasprotniki tako krivično in razžaljivo, brez vsega znanja gledé slovenskega slovstva, o slovenskem jeziku govorili.

Naj podamo nekoliko drobtinic ovsenjaka, ki so nam ga ob tej pritiki nekteri prevzetneži drobili, da se vendar enkrat prepričamo, da — dokler nam taki ljudje pravice delali bodo — nikdar do narodne ravnopravnosti ne pridemo. Nemec Walterskirchen odreka slovenskemu jeziku vso znanstveno veljavo in pravi: „Za stran drugega dež. jezika (slovensk.) mislim, da je zadosti, ako učenec dotlej pride, da zamore „praktično“ v njem govoriti, bolj natanko — po slovnici — se ga pa ni treba učiti, češ, da učenci, prišedši iz slov. strani, že umejo dosti „praktično“ slovenski govoriti. V svoji velikonemški hitrici še baron pomislil ni na to, da se je s tem hudo vrezal. V eni sapi namreč pravi, da slovenski učenci dovolj „praktične“ slovenščine iz doma prinesó, ter jim ni treba teoretičnih jezikoslovnih znanosti, potem pa vendar predlaga, da naj bo slovenščina obligaten predmet za one, katerih stariši alj skrbniki to želé. Tedaj „praktična“ slovenščina, t. j. takóšna, ktero vsak ume! Po tem takem — ker se ni treba po knigi učiti slovenščine, bi naj po mislih Walterskirchna naši tehnikarji, stavbarji itd. blizo takole „praktično“ slovenski govorili, da jih vsakdo ume: „Tukile unterštelate šperbam, da bote na štrebmaver naprej puval! Also, izgrobate boden in frgrobate, pa frkajlate šperbam, pa bo fertig!“ To bo „praktičen“ slovenski jezik, in drugega ne more govoriti človek, ki se ni slovniče in tehniških besed v šoli učil. — Razložek med slovenskim in drugim jeziki je temu velikonemskemu, da so v drugih jezicah pisana učena dela, ktere le brati zamore, kdor dotične jezike zna; slovenski jezik pa za drugo ni, kakor da se v njem pogovoriti zamoreš, več se ga pa učiti ni treba. Zatorej predlaga, da naj bo rajši angleški jezik obligaten, slovenski pa le, ako že imajo stariši alj skrbniki poseben pasjon za to.

Omeniti še moramo drugega govornika, namreč poročevalca in dež. šolskega inšpektorja, doktorja itd. itd. Wretschkóta, na kterega je dr. Vošnjak mislil, ko je v svojem govoru rekel: „Vlada najde pri svojem potujčevanju (dež. predsednik ugovarja: „Nikakor ne!“) najbolj udanih pomočnikov pri onih odpadnikih (renegatih), ki fanatično proti lastnemu narodu postopajo, naj bi s tem jasno pokazali, da so polnokrvni odpadniki, in s tem dosegli, kar hočejo, da namreč vedno višje in višje stopajo.“ — Alst'n: naš deželni šol. inšpektor Wretschko je bil jezen nad slov. po-

slanci, ki so mu očitali, da je le on to enostransko postavo letos kot c. kr. inšpektor v zbornico potisnul, je rekel med drugim tako in to-le: „Če bi v izvrševanju §. 19. ustava realke po zahtevanju slov. poslancev na narodno podlago se postavile, bi se brž pokazalo, da manjka vseh alj da bolj po pravici rečem, z večine učnih pripomočkov.“ — Ko bi germanizator Wretschko nekoliko poznal dela, ki jih je „Matica Slov.“ izdala, in ko bi si bil k sreči vzel že tačas znani namen kranjskega deželnega zbora, dovoliti 10.000 gld. za izdavanje šolskih knjig, bi ga menda vendar nekoliko sram bilo, tako govoriti. Nam ne manjka toliko učnih pripomočkov, marveč le prilike rabiti jih!

Pri takih nazorih o slov. slovstvu se ni čuditi, ako Valuškóv Matiček tudi temu ugovarja, da bi slovenski jezik vsaj iste pravice imel, kakor francoski ter bi se v vseh 7 razredih učil. To ni mogoče — pravi naš inšpektor — češ, da je v slovenščini premalo znanstvene tvarine, ter bi se z obširno porabo slovenščine ne doseglo to, kar se — s francoščino doseže; vrh tega bi pa več slovenskih učiteljev treba bilo! — Zamore li kaj bolj puhlega biti, kakor so ti s trte zviti razlogi? — Ravno tako je z izgovorom: „da ni za slovenščino sposobnih učiteljev, da se torej v premnogih šolah slovenščina suplentom dati mora.“ Zakaj pa predstavljate in odstavljate za slovenščino potrjene profesorje iz Štajerskega? In kako težko da je slovenske učitelje v službo spraviti, o tem bi g. Herman čudnih reči povedati zamogel. V slednji vrsti pa to očitane zaradi pomanjkanja slov. učiteljev — vlado zadeva, ona ima za to skrbeti, da jih je zadosti. — Sramotica mora slednjič obleteti človeka, če je res, kar je Wretschko povedal, da je namreč na mariborski realki „večina“ učencev, ki se slovenščine učijo, nemške krvi, kakor se tudi v graški realki največ Nemci (!) slovenščine učé! Kaj pa, ko bi med temi, ki so se v Nemece prekrstili, vsaj v Mariboru z večine pravi Slovenci bili? Če so pa res Nemci, ki bolj čislajo slov. jezik kakor pa Slovenci sami, ne bomo grajali zasleplencev, pač pa tiste, ki so s svojo ponemčevalno politiko Slovence tako daleč spravili, da že ne vedó, ali so tič ali miš.

Walterskirchnov predlog, da se namesto slovenščine postavi kot obligaten predmet angleščina, slov. jezik pa starišem alj skrbnikom na voljo dá, pade pri glasovanju, obvelja pa z večino glasov predlog šolskega odbora, da je ali slovenščina ali angleščina obligaten predmet, kakor namreč stariši alj skrbniki odločijo. — Ali se pa naj v nižjih alj gornjih razredih slovenščina uči, to bodo gospodje dež. šol. sveta še le milostljivo odločili.

Na dnevnem redu je tudi bilo uravnanje plače dež. uradnikom, ki obsega 17 toček z resolucijo, da naj dež. odbor za to skrbi, da se uradni poslovi bolj po prostem naredijo ter se že zdaj

zmanjša število diurnistov, in da se naj, preden se službe vnovič razpišejo, preudari, ali se ne bi dale brez vse škode odpraviti?

Poročevalec Lohninger je v imenu fin. odseka zahteval, da se pred vsem v pretres vzame 17. točka, ki govori o vstanovljenji pokojninske zaloge za uradnike, ki bi se naj ustvarila s tem, da sedanji uradniki od priboljška, prihodnji pa od vse plače 10% za pokojnino puščajo, vrh tega pa oni, ki imajo 1000 gld. plače, 2%, oni pa, ki imajo nad 1000 gld., 3% v pokojninski fond oddajajo! — Ker se pa v predlogih ozira le na nekatere vrste uradnikov, in ker imajo dosedanji uradniki pravico do penzija brez vsega odštevanja od plače, se je vsa postava po predlogu Walterskirchna vrnila odseku v daljne pretresovanje.

Namesto 17. točke je pa bil sprejet predlog Pairhuberjev, ki je na vsako stran modrejši od odborovega, namreč: „Ustanovi se za vse deželne urade pokojninska zaloge s tem, da uradniki procente od svojih plač prikladajo; dež. odboru se pa naroča izdelati pravila, kako napraviti pokojninski fond in kako z njim ravnati. Kot ravnalo mu naj služi, da se pri uradniških plačah, na kolikor temu že pridobljene pravice niso nasproti, procenti že odštevajo od 1. jan. 1874.

Konr. Seidl s tovariši, med katerimi nahajoma tudi Janežiča, stavi predlog, da naj d. odb. opravični red zbornice predela in v prihodnjem zasedanju načrt predloži. To je Seidl še vsako leto predlagal; on bi namreč rad, da se postavi manjše število poslancev za stavljenje predlogov, posebno pa, da je poslancu dovoljeno govoriti še tudi potem, ko mu je vlade namestnik svojo povedal.

Tako skrbi Seidl za — znižanje davkov — oder was.

Gospodarske stvari.

Buče le po zimi.

M. Od zgodne pomladi do pozne jeseni se trudijo buče le dan na dan pri ugodnem vremenu od jutra do večera po travnikih in gozdih, po njivah in gorah, od cvetke do cvetke letaje, zlahtno blago, med in vosek nabiraje. Tako dolgemu delu je primeren tudi dolg počitek. V naših krajih, ko je ajda ocvetela in tudi druge pozne jesenske cvetlice se osule, to je konec septembra, začetek oktobra noter do prvega cvetja pomladi na leski, vrbi, olši, brezi, resju in drugih rano cvetečih rastlinah, neha vsa živejša delavnost bučel in one uživajo počitek dolgega truda. V južnih krajih, za ktere je bučela prav za prav ustvarjena, je to drugače. Pod tamošnjim milim, vedno jasnim nebom, kder je cvetje in sadje o enakem času na

rastlinah, trpi čas počitka za buče le znatno krajše. Ali tudi v teh krajih nastopi leto za letom čas, v katerem buče le, če tudi dosti manj časa, počivajo, in reči smemo, da je počivanje bučelam natorna potreba. Pa to zimsko počivanje ni navidezna smrt kakor pri osah, sršenih in drugih zažekah, ni popolno otrpnenje in trdo spanje, ampak le znatno zmanjšanje vse delavnosti na najnižjo stopnjo, kar je nasledek mraza, ki tudi, ako doseže previsoko stopnjo, bučelam smrt prinese.

Da si buče le v tem stanu kolikor mogoče največ toplote naredijo in si jo najdalje ohranijo, so zvrleče v tesno kepo grozdu podobno, v kateri se za medenimi zakladi pomikajo. Ko bi jim tedaj ne bilo mogoče, v kepi zarad neprilicne lege satovja do medu priti, morale bi otrpniti in gladu pomreti.

To zimsko počivanje pa ne trpi celi omenjeni čas vedno enakomerno naprej. Ako nastopi pozimi rahlo, toplo vreme, postanejo tudi buče le so pet bolj žive in to večo živost porabijo v to, da se za medom pomikajo, včasih tudi iz panja priletijo, pred bučelnjakom nekoliko sem ter tje poletavajo, prašijo in se iztrebijo. O takem primerljeju sme tudi bučelar pri njih kaj opraviti, če je neobhodno potrebno, sicer naj se pa pri bučelah pozimi vsega ongavljenja rajši izogiba.

V kepo ali grozd stisnjene buče le pa niso popolnoma nedelavne, ampak druga ob drugo se drgaje si toploto delajo in se med seboj pitajo. One namreč, ki so medu najbližje, zajemajo iz celice strd in jo sosedam dalje podajajo.

Ako jih toplo vreme iz zimskega počitka probudi, jim je to o novo padlem snegu zelo nevarno. Mehko vreme jih izvabi iz panja, sneg jih oslepi — v sneg pocepajo in na tisoče poginejo. Treba je takrat žrela ali cele panje na kaki način, na primer s slamnatimi štorjami zasloniti in zakriti, da buče le vremenskega upliva ne občutijo.

Mir in pokoj je bučelam po zimi naj koristnejši; vse nadlegovanje, motenje in dreganje škodljivo in nevarno. Varovati jih gre toraj vsega ropota in nadlegovanja, bodi si po ljudeh ali živalih. Posebno miši, šišmiši, senice, detali in drugi nepovabljeni gosti in nadlegovavci se morajo od panjev odvrčevati. Pri vsakem nadlegovanju se buče le raztekó, grozd zapusté, toplota sred kepe se razkadi, in buče le, ki so se grozda ločile, radovedne, kakošna nevarnost jim preti, otrpnejo, da se nikdar več ne probudijo. Druge buče le se morajo živejše gibati, več povžiti, da sopet potrebne toplote zadobé in nasledek takega nemira je dostikrat griza in velik pomor bučel. Toraj po zimi bučelam mir in pokoj!

Cerkvene zadeve.

Nevarnost in nada.

(Dalje.)

Država se mora ločiti od cerkve. — Najlepši cvet in sad, ki ga krščanska vera po kat. cerkvi na zemlji nastavlja, je krščanska država. Kajti vera Kristusova nima le namena, posamezne ljudi preroditi in požlahtniti, ampak kakor je Kristus Zveličar celega sveta, takó je tudi njegova vera v to namenjena, da kakor kvas nebeški vse razmere človeškega življenja prešine, da duh Kristusov vlada kakor v domači, takó tudi v srenjski in državni družini. Najležeje in najbolj popolnoma dosega cerkva Kristusova svoj namen v krščanski državi. — Pa ravno krščanske države zdaj nočejo, ampak hočejo brezversko državo. Kristus se ne sme nikjer več imenovati v javnem življenji; na voljo, na zapovedi Kristusove se ni treba več ozirati nijemu vladarju ali postavodajalcu. Hočejo postav brez Kristusa, poslancev brez Kristusa, zborov brez Kristusa, politike brez Kristusa! Ali država, ki je pokorščino odpovedala Zveličarju, bo zastonj tirjala pokorščino za ktereга koli gospoda na zemlji. Držav, od krščanstva odpadlih, konec je vselej bil in bo: krvavi prevrat in pogin! Ako tega nočemo, se tudi država od cerkve ločiti ne sme.

Narodnost se mora ločiti od cerkve. Kristusova cerkva je sicer mati in odgojiteljica narodov; kajti dano ji je povelje, širiti se po vsem svetu in „učiti narode“. Dosihmal so se tudi vsi narodi, ki so ji pristopili, dobro počutili v njenem naročji. Mnogim narodom, kakor tudi slovenskemu, je edina cerkva skozi stoletja branila narodnost, in jo pogina otela. Nasproti nam zgodovina pripoveduje o mnogih, nekdanj slovečih narodih, ki so pa po odpadu od kat. cerkve sramotno poginili. Njih imena še beremo v zgodovini, ali njih sledu na zemlji več ne najdemo. Tudi malemu slovenskemu narodu velja: če nočemo, da kot narod poginemo, se narodnost od cerkve ločiti ne sme.

Glejte, pošteni bralci! taka je nova vojska zoper sv. cerkev, in prav ta način vojskovanja je znamenje in pečat sedanjega časa. Sovražniki pravijo, da mučnikov sv. vere nočejo delati; ampak celó po pravni poti, to je, po postavah od njih samih izmišljenega novega prava hočejo cerkev častno pokopati in položiti med mrtve, z ostrim nožem novošegne pravice ji hočejo polagoma korenino za korenino izpodrezati, ter jo lastni osodi prepustiti, da se ob svojem času sama po sebi razruši in uniči. Izpodrezati ji hočejo korenino, ki jo ima v človeških srcih, ker hočejo vero ločiti od cerkve. Izpodrezati ji hočejo korenino, ki jo ima v javnem življenji, v krščanskih državnih postavah, ker hočejo državo ločiti od cerkve. Izpodrezati ji hočejo korenino, ki jo ima v ljubezni

in vdanosti narodov, v pobožnih narodnih šegah in običajih, ker hočejo narodnost ločiti od cerkve. Takó osamljena cerkva brez živih korenin, to je brez žive dotike s človeškim srcem in s človeško družino, bi se ve da ne mogla dolgo obstati, in v kratkem času bi novi neverci na njenih razvalinah zapeli zmagovalno pesem: križ na Golgoti smo podrli in Nazarejca smo premagali!

Ali ne bo jim obveljalo. Viharji in nevihte čistijo zrak in množijo plodovitost zemlje; tudi peganjanje čisti cerkveno obnebje, odnaša pleve in izmetuje dušno gnjilobo, zdravo moč pa krepi in zori najlepše čednosti. To kaže tudi sedanji čas; zató so nevarnosti cerkve ob enem tudi naše nade. (Konec sledi.)

Dopisi.

Iz Gradca. Pretekli ponedeljek bila je v deželnem zboru za nas poslušalce jako zanimiva seja. Poslanec g. Bärenfeind je nemško-liberalni stranki in posebno gospodu c. kr. namestniku bral hude levite. Očital je vladnim krogom nedostojno in javno „prusovanje“ pri svečanosti, s katero je tukajšnja realka praznovala cesarjevo 25letnico, ter h koncu stavil vprašanje: jeli c. kr. vlada ne bi morda hotela na odgovor pozivati tistega profesorja, ki je takrat tako nepripremno v svojem govoru hvalisal Pruse, Avstrijane pa sramotil? —

Takrat je gosp. Bärenfeind zadel golo resnico in je ž njo celo stranko v hudo zadrego spravil. To nam je kazal nemir, ki je postal v zbornici, posebno pa beseda „denunciant“ (ovaduh), katera se je od desne strani slišala. „Denunciant“ sem ali ta, resnica velja! Resnico sme in mora pošten poslanec brez ovinkov povedati!

Prej je „tagespošta“ hvalisala vladi nasproti vsak korak, katerega je ta ali drugi ustavoverček na čast 25letnice napravil; sedaj pa imenuje dež. poslanca, ki je ravno o isti svečanosti v dež. zboru par poštenih besed spregovoril, „denuncianta“! — Dà, resnica je za nemirno vest najhujše bodalo in mi nič druga ne želimo, nego da vendar enkrat merodajni vladni krogi sprevidijo, kakovo da je in kamor vleče domoljubje naših ustavakov. Deželni zbor se sicer mora zadovoljiti z odgovorom, ki mu ga je c. kr. namestnik dal; pa drugo vprašanje je, more-li ta odgovor zadostovati tudi višjim vladnim krogom?!

Iz mariborske okolice. (Nemčurska posilnost.) Čudne môre so nemčurji med blagimi Slovenci, ker hočejo vsakega narodnega moža izsezati, kakor poveda pravlica o strašni truti alj môri, ki se na človeka, posebno môškega spola rada vrže in ga s sezanjem celó oslabi. Enako delajo Nemci, ki so z Nemčije k nam privandrali in se začeli pri slovenskem kruhu pitati.

Zvedeli smo, da je že pri volitvah v državni zbor neki Nemec Nusterer, kramar v Kamci

prišel k narodnemu možu, g. Fr. Paku, posestniku in kovaču v Kamei, ter mu rekel, da zgubi delo pri desetih gospodarjih, ako s „farji“ drži in Seidlina ne voli. — Pri volitvah za srenjski odbor je ta ljuti sovražnik Slovencev in katoliške stranke, „Strahova tenja“, svoj izrek deloma izpeljal, ker g. Pak ni hotel za Seidlina glasovati. Kjer je Nusterer oskrbnik alj „loner“, je že g. Pak delo zgubil. Tudi pri konservativnemu grofu d' Avernasu je oskrbnika pregovoril, da naj dalje gre s svojim delom. Ubogal ga je. Tedaj mu je že delo pri 6 gospodarjev vzel. Četiri še hoče odstraniti, ako mu bo izteklo. *)

V postavi za volitve se očitno lahko vsak prepriča, tudi Nusterer, da naj vsak voli po svoji dobri vesti. Ako pa narodnjak Nemca ne voli, mu hoče Nemec sredi med Slovenci — slovenski kruh vzeti! Vprašamo le, kaj bi storil Nusterer, ko bi Slovenec svoje rojake pregovoril, da naj ničesar pri Nemcu ne kupijo? Pa tako budoben ni noben Slovenec.

Sramota za „izobražene“ Nemce, ki vsaj hočejo izobraženi biti, pa so le nestrpljivi, surovi in grozoviti nasilniki, ki hočejo slovensko ljudstvo v sužnost spraviti, svobodo alj „freiheit“ pa le za se tirjajo!

Toraj prosimo narodne gospodarje, da naj narodne obertnike podpirajo, da pri svojem narodnem vedenju škode imeli ne bodo!

Iz Gore pri Ptuj 6. t. m. Kadar je šola od cerkve ločena bila, smo morali dostikrat slišati, kako da bodo šole veliko boljše postale, češ, da bodo izvoljeni možje velikokrat šolo ogledovali, in potem vse storili, kar bo potreba. To utegne morebiti po mestih in velikih trgih biti, kjer taki izvoljenci postave zastopijo in svoje dolžnosti spolnujejo, po drugih krajih se pa to do zdaj ni še pokazalo, zakaj kmet postav ne ume, tudi nema časa jih študirati, ker on le samo svoje zemljišče obdelovati zna, od ktere ga živi, vse drugo pa, kar so mu pri šoli naložili, mu je neznano, in tako je zdaj učitelj sam svoj gospod, stori kar hoče, tako pa morajo šole rakovo pot iti.

Se le v kratkem se je zgodilo, da je neki učitelj gospoda kaplana naprosil, da je namesto njega šolo imel; rekel je namreč učitelj, da gre otroke popisovat, ali glej! tisto popisovanje se je na konjsko obernolo. Zvedili smo, da je s tistimi, ki so konjev popisovat hodili, za pisarja šel. Drugokrat pa je svojega prijatelja v vinske gore k veselici sprevajal in kaplan je zopet njegovo službo moral opravljati.

Mislím tudi, da ne more s tem izgovarjati opuščene šole, da je otroke popisoval, kajti ni to učiteljeva dolžnost, marveč prvosednika kr. šolskega sveta.

*) G. kovač Pak naj išče zoper hujskalce, ki mu kvar delajo pri obrtniji, obrambe pri sodniji, ker je prepovedano po takih potih obrtniku škodo delati. Vredn.

Pri nas je bila pretečeno soboto občinska volitev v šoli, in ko so prišli otroci ob 9. uri, nekateri več kakor uro dalječ, se jim reče, da naj gredó nazaj domu, ker je v šoli volitev, pri kateri je učitelj tudi za pisarja bil. — Volitev je že dopoldne sklenjena in torej tudi šola prazna bila, in glej! ko otroci popoldan od dalječ v šolo pridejo, niso bili v poduk vzeti, ampak od šolskega očeta (nadglednika) nazaj domu poslani!

Tako gre pri nas zdaj šola naprej, in menda tudi po drugih krajih blizo enako. Radi bi vedili, ali je šola za volitev ali za poduk postavljena bila, in tudi, ali učitelj za srenjskega pisarja, ali pa za učitelja plačilo dobiva?

Sv. Lenart v Slov gor. 11. pros. (Nova šola). Šolska postava govori o „nramno-verski vzgoji“, ki je namen ljudskih šol. Da se otrokom v šoli pobožnost in poštenost v srce vsadi, je brez dvombe želja katoliških starišev, ktere je nova šola nad glavo v stroške zakopala; je želja vseh, kterim je mār za blagor mladine in za kolikoršni stalni vspeh ljudskih šol. Pri tej postavi je gotovo vse ležeče na onih, ki jo zvrševati imajo. In to so učitelji. Nekteri šolski sveti zastran odgoje malo umejo, drugi se v šolsko odgojo ne vtikajo, češ, da to pripada učiteljem, ki so za to postavljeni. Sme se torej reči, da so učitelji krivi, če se kal sv. vere v srcih otrok duši, namesto goji, in z večine tudi, če se našej narodnosti na kvar nemškutarjenje ravno v novejši šoli šopiri. —

O našej šoli se je od neke nemčursko-liberalne osebnosti tukaj izreklo, da je izgledna učilnica, kakoršne ni od Ptuja do Čmureka (oj taki svet!) Ta učilnica ima že skoraj leta dni za nadučitelja g. Reicha, ki je ob priliki neke materijal: „Tukaj sem jaz šolmašter“. In zares, kar on šolmeštruje, se je pri našej šoli mnogo spremenilo, ali na dobro, naj bralci razsodijo. Da se lani na Božjega telesa praznik nobeden učitelj ni potrudil pri procesiji otroke nadzorovati, je znano. A naznaniti moram še, da pri šolarski meši otroci tudi peli niso, ker je g. R. djál, da on ni organist, toraj tudi otrok v cerkvenih pesmih vaditi dolžen ni; otrokom pa, ktere je organist v petji izuril, je prepevati prepovedal! Tekoče šolsko leto se je spoljubilo tudi molitev pred in po poduku večkrat opuščati, nad čemur so se otroci zelo zavzeli in kar je tudi stariše po vsej pravici razkačilo. Tako se otrokom ljubezen do molitve in duh pobožnosti zatira, nehala pa bo tudi splošno cerkveno petje, ker se mladi svet že v šolskih letih pri božji službi prepevati odvadi. Minula bo zaradi liberalnih novošegnih učiteljev — slava lepega narodnega petja cerkvenega po slov. goricah, ktero so v prejšnji dobi učitelji s hvalevrednim trudom pospeševali.

Pri takih razmerah se pač ni čuditi, da se učenci o praznikih pri cerkvi do krvavega stepejo, okol cerkve postopajo, celó v krčme zahajajo, na poti v šolo in domu kolnejo in razbijajo, da je ne-

voljen vsak, ki to vidi in čuje, da se v cerkvi brezbožno vedejo itd., kar se večidel sme goditi brez kazni. Da kateket s tako razbrzdano mladino v šoli celó nič opraviti ne more, se ume samo po sebi, kajti kjer strahú ni, ni tudi pameti. Kaj da bo iz takošne mladine priraslo, sluti vsak s strahom, posebno pa stariši, ki za šolo tolike stroške imajo. V dobi „stare šole“ je naša učilnica stala na leto morebiti 500 gld., zdaj deloma okraj, deloma srenjo nad 3000 gld. stane! In vendar se brati, računati in pisati otroci menje naučijo kot poprej; in to je vendar za vsakega roko-delca potrebno. Negodnim otrokom se v glavo ubijajo za djansko življenje celó zgubljene reči.

Na sveti post so se v naši šoli naredile tudi „jaslica“ in so bili otroci obdarovani, a ne vsi, kar je žalostilo neobdarovane in še nepokvarjenim srcem obdarovanih sošolarjev veselje zgrenilo. Pri tej priliki je bil glavna oseba dr. J., menda kot novoizvoljeni „Burgermeister“ sv. Lenarta, s svojimi pisarji. Čudno je pa, da je iz sodnijske obravnave g. dekana in dr. Juga v Celji znana „küharica“, omožena in sodnijsko ločena H., darove delila in vsak otrok ji je roko kušnoti moral! To je po pravici poštene farane žalilo, in upamo, da k takim slovesnostim otrok ne bodo več pošiljali, zarad kakih naušesnikov po 5 kr., kakor je nekoliko modrih že letos storilo. To je izgledna šola slov. Gorice, pred katero se morda vladana šola v Ljutomeru skriti mora, kali?

Gospod prof. Žolgar iz Celja nas prosi, naj bi objavili, da nima on pri zadnjem dopisu iz Celja, kar se gimnazije tiče, nobenega deleža, kar brez ovinkov potrdimo. Pravi, da je gosp. poročevalec preojstro na gimnazijo pogledal in nadaljuje: „Res je, da se mladina navadno nekaj minut po osmih v cerkev pelje. To se pa godi zato, ker g. prof. veroznanstva in g. ravnatelj posamezne razrede pregledujeta, če so vsi učenci skupaj alj ne.“*) Če med tem kaki učenec v šolo pride, ni treba misliti, da se na njega posebej čaka. Pri službi božji se vede mladina tako, da ji nima učiteljstvo nič oporekati. Kar se uradnih sporočil g. ravnatelja na preč. konzistorij tiče, je omeniti, da se ravna po opazovanji in sklepah učiteljstva, kakor tudi po lastnem opazovanji in prepričanju ravnatelja samega.“**)

*) Kaj pa drugi gg. profesorji delajo? Ali bi ne bilo primerno, če bi vsak razrednik v svoj razred pogledal? Bi se mar ne spodobilo, ko bi se g. katehet, da ložje zbranih misli božjo službo opravlja, tega posla oprostil? Vredn.

**) O tem bi pač bilo mnogo govoriti; pa pustimo to. Naša in g. dopisnika edina želja je bila in je, odstraniti vse, kar je npravnemu vedenju mladeži na kvar. Dopisnik pa svojih opazek menda ni s trte zvil? Vredn.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. V prihodnjih dnéh — tako naznanjajo vladni listi — bode pod cesarjevim predsedstvom ministerski posvet, v katerem se bo pretresoval in določil načrt „cerkvenih“ postav. Kaj da obsegajo te postavbe, še nihčér ne vé; da bi pa premalo nasilstva po pruskem kopitu ne bilo, hočejo ustavaki na vlado pritiskati, ter bodo osnovali „verski“ (t. j. brezverski) odbor, ki bo izdelal načrt, kako katoličane po pruskem receptu dražiti in greganjati. — Posebno kričijo liberalni listi po civilnem zakonu, iz katerega pa — vsaj za zdaj — ne bo menda nič, ker je te dni vladna „N. fr. Pr.“ sama civilni zakon opisala kot „spaček“, ki dela zakonskim sramoto pred svetom, žali po nepotrebnem vse verstva, ter je gnjusoba v s e m (?) strankam v državi. Istina je!

Štajersko. Dež. zbor je sklenil, da se tehnika državi prepusti na državne stroške. Stvar bo dokončana v drž. zboru, da bi le dobro! Vlada stavi trdi pogoj, da prevzame dežela 600.000 gld. stroškov za stavljenje nove tehniške šole. — Dež. predsednik je naznanil, da se živinska kuga dalje ni razširila, in dež. zbor je dovolil 20.000 gld., da se čisto zatere.

Na Kranjskem je zmagal pri volitvi v dež. zbor v Postojni župan A. Obreza s 43 glasovi proti J. Vilharju s 36 glasovi. Izvoljeni bo še le v zbornici pokazal, kaj da je: liberalec alj konservavec? — Dež. zbor je dovolil 10.000 gld. za izdavanje šolskih knjig. Pravo!

Na Českem sijajna zmaga vseh, od poštenih voditeljev nasvetovanih kandidatov za drž. zbor! „Mladi“ so s pičlim številom glasov povsod na cedilu ostali, edini Sladkovski je zmagal, pa ne v svojem dozdanjem Kolinskem, ampak v Rovdniskem okraji, in to le po nepristojnem obnašanji kandidata, ki so ga konservativni narodnjaki priporočili, kateri je pa kukavica bil in Sl. na svoje mesto posadil. —

V Zagrebu je ban Mažuranič zboru naznanil veseli glas, da je dobila postava o odgovornosti bana in odsekovih načelnikov kraljevo potrjenje, kar je zbornica z navdušenimi živjoklici na kralja do znanja vzela.

Razne stvari.

(Statistika). Preteklo leto je bilo v predmetni fari sv. Magdalene v Mariboru: 77 parov poročenih (4 več od l. 1872.), 300 krščenih (68 več od l. 1872.), 284 umrlih (lani 31 več).

V celjski fari je bilo 69 parov poročenih, 197 kršencev in 256 zamrlih. Umrlo jih je torej 59 več kakor je bilo rojenih. Iz tega pa ne sledi, da bi število prebivalcev pojemale, marveč še raste, zlasti v mestu. Večje število umrlih daje

prav slabo preskrbljena mestna bolnišnica, v katero se tudi tuje sprejemajo. Vrh tega so v Celji ječe, v katerih je vedno po 180—200 jetnikov, zmed katerih jih je poslednji 2 leti neprimerno veliko umrlo, lani 15. Uzroke je lahko pogoditi. Zdravega človeka, ki v zaporu lenobo pase, se bolezen tem lažje prime, ker je v zaprtih prostorih zrak bolj nezdrav. Tudi grizeči črv na vesti zdravju silno škoduje. — V Ljutomeru je bilo lani rojenih 191, umrlo jih je 106, poročenih je bilo 46. — V novem letu — pravi g. dopis. — močno ljudje mrjô; do 12. t. m. jih je že 13 umrlo.

(Žganj pivcem v svarilo.) Od sv. Tomaža se nam poroča: Sv. treh kraljev dan gre priden mož svoji ženi, ki že dolgo boleha, v Ormuž po zdravila. Revez se žganja napije, in že blizo doma pade ob 8. uri na večer v mlako, v kateri je komaj 7 palcev vode na visoko. Se le drugi dan so ga našli mrtvega, z glavo in eno roko v vodi. Tedaj zopet nesreča, ki opominja ljudi, da je žganje strup za dušo in telo.

(V pomirjenju.) Posestniku in tržanu g. H. v Ljutomeru je pri vincariji nagloma krava poginula, in nastal je vsled tega — hvala Bogu — le prazen strah, da se je kuga že sem pritepla. Telegrafično iz Ptujja poklicani zdravnik g. Sorina je pa našel, da so drugi vzroki naglemu poginu.

(V Staremtrgu) bil je pred kratkim ponovljen star, alj prav za prav dogotovljen nov križev pot na grad, — delo kakoršnega znabiti na Slovenskem nikjer drugod najti ni. Podobe križ. pota so po slavnoznanih Fürichovih slikah v beli kamen, pešenjak, vrezane (Haut-Relief) in kapele, v katerih so podobe vzdane, so zdaj celó novo, prijazno obliko dobile; zunanja olepšava kapelic je iz cementa. Nadjamo se, da bode nov križev pot ugajal pobožnim romarjem, ki v postnem času od delječ okrog tu sem dohajajo, pa tudi prijatom cerkvene umetnosti. Vse delo je prvzel in v občno zadovoljnost dovršil g. Fr. Teichmeister, akademišk podobar v Mariboru.

(O Ljutomerski pošti) nam dohaja pritožba, da ondašnji ekspeditor že dalje časa slovenskih listnic, nakazov in voznih listov nema. Tudi slovenskih receptisov nikakor noče izdelovati. Razun tega ravna s strankami jako surovo. Ako kateri kmet ali tudi drugi prinese kakov rekomandiran list, kedar on pisari, pusti ga čakati in čakati, ali ga pa še celó zavrne iz pisarne.

(Kat. pol. društvo v Vuzenici) napravi 25. t. m. ob treh popoldne občni zbor v svojih navadnih prostorih. Naj društvenikov nobeden doma ne ostane, prosi o d b o r.

(Zastran letošnjega šematizma) izvemo iz zanesljivega vira, da se bo začel te dni razpošiljati. Njemu dodana kronika pa, ktere tisk silno počasi napreduje in ktera utegne letos kakih 8 pol obsegati, se bode pozneje — menda meseca marca — razpošiljala.

(Spremembe v lavantinski škofiji.) G. Juri Arzenšek, župnik v š. Rupertu nad Laškim, je imenovan za župnika v Grižah. Prestavljena sta gg.: Jožef Kunej za namestnika v Soboto, Anton Drazg za kaplana k sv. Barbari pri Vumberzi. — Umrlo je g. Juri Tofant, deficient, v 56. letu starosti.

Tržna cena pretekli teden	V Mari- boru		V Ptuj		V Celju		V Varaž- dinu	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Pšenice vagan	7	70	6	90	7	50	—	—
Rži	5	40	4	90	5	—	4	70
Ječmena	—	—	4	50	4	—	—	—
Ovsa	2	30	2	50	2	20	—	—
Turšice (koruze) vagan	4	60	4	80	4	—	4	45
Ajde	4	10	3	65	4	50	4	10
Prosa	—	—	4	10	4	—	—	—
Krompirja	2	30	1	80	2	—	—	—
Sena cent.	—	—	2	10	1	20	1	20
Slame (v šopkih)	—	—	1	80	—	80	—	—
„ za steljo	—	—	1	10	—	60	—	95
Govedine funt	—	32	—	34	—	30	—	24
Teletine	—	35	—	36	—	32	—	24
Svinjetine	—	34	—	32	—	36	—	32
Slanine	—	34	—	38	—	36	—	40

Najnovejši kurzi na Dunaju.

	fl.	kr.
Zedinjeni drž. dolg (100 gl.) 4 gld. 20 kr. %	69	55
Upne (kreditne) srečke po 100 gl. prvotne vrednosti, brez obresti, pa s 4kratnim srečkanjem	167	50
Ažijo srebra	106	75
„ zlatá	—	—

Loterijske številke:

V Gradeu 10. januarja 1874: 43 2 51 14 13.

Prihodnje srečkanje: 24. januarja.

Podpisani naznanjajo vsem prijatom ino žlahti v bližnjih in daljnih krajih prežalostno vest, da so po božje volji naš preljubljeni oča

MATEJ DOMAJNKO,

kmet pri Kapeli,

dné 28. grudna 1873 ob 12. uri dopoldne v 67. letu svojega življenja, po dolgi bolezni in po prejetih sv. zakramentih mirno v Gospodu zaspali.

Zahvaljujemo se posebno vsim, kateri so njih na dan pogreba v velikem številu spremljali.

Margaretha Domajnko, udova.

Matjaš, Andrej, Peter, njihovi sini.